

Recerca i Innovació en Educació per a la Sostenibilitat i la Justícia Social

Codi: 45014

Crèdits: 6

2026/2027

Titulació	Tipus	Curs
Recerca en Educació	OP	1

Professor/a de contacte

Nom : Neus Banqué Martínez

Correu electrònic : neus.banque@uab.cat

Equip docent

Neus Banqué Martínez

Mariona Massip Sabater

Marta Fonolleda Riberaygua

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No existeixen.

Objectius

- La investigació i la innovació en educació per a la sostenibilitat i educació del consum son una oportunitat per a reflexionar i avançar en el disseny de currículums, models formatius i propostes competencials.
- El mòdul pren com a punt de partida la investigació i la innovació en educació ambiental, educació del consum i educació econòmica, com diverses maneres d'abordar, des de l'educació, les relacions entre les persones i el medi i entre les pròpies persones.
- Cal afavorir la formació d'una ciutadania capaç d'afrontar els reptes que ens demana un món globalitzat i complex, que manifesta desajustaments i desigualtats a diverses escales. Visibilitzar el sexisme i les desigualtats, crear consciència i opinió fonamentada.
- Cal plantejar una educació per a la justícia social global, tenint en compte els objectius de desenvolupament sostenible. I cal fer propostes d'Educació per al futur.

Resultats d'aprenentatge

- CA34 (Actuar en l'àmbit de coneixement avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.) Actuar en l'àmbit de coneixement avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- CA66 (Plantejar propostes de millora i/o projectes d'innovació basats en les evidències obtingudes a través de la investigació en l'educació per a la sostenibilitat i la justícia social.) Plantejar propostes de millora i/o projectes d'innovació basats en les evidències obtingudes a través de la investigació en l'educació per a la sostenibilitat i la justícia social.
- CA67 (Actuar en l'àmbit del coneixement valorant-ne l'impacte social, econòmic i mediambiental.) Actuar en l'àmbit del coneixement valorant-ne l'impacte social, econòmic i mediambiental.
- KA66 (Descriure els paradigmes, els enfocaments i els dissenys metodològics en investigació en educació per a la sostenibilitat i la justícia social.) Descriure els paradigmes, els enfocaments i els dissenys metodològics en investigació en educació per a la sostenibilitat i la justícia social.
- KA67 (Identificar problemes i donar respostes a les necessitats educatives mitjançant plantejaments innovadors.) Identificar problemes i donar respostes a les necessitats educatives mitjançant plantejaments innovadors.
- KA68 (Reconèixer els principis ètics d'investigació en el desenvolupament dels estudis.) Reconèixer els principis ètics d'investigació en el desenvolupament dels estudis.
- SA53 (Desenvolupar una revisió exhaustiva de la literatura científica en educació científica i matemàtica d'acord amb la temàtica d'investigació i/o innovació.) Desenvolupar una revisió exhaustiva de la literatura científica en educació científica i matemàtica d'acord amb la temàtica d'investigació i/o innovació.
- SA54 (Analitzar diferents tipus de dades obtingudes en investigacions en l'àmbit de l'educació per a la sostenibilitat i la justícia social segons la seva naturalesa.) Analitzar diferents tipus de dades obtingudes en investigacions en l'àmbit de l'educació per a la sostenibilitat i la justícia social segons la seva naturalesa.

Continguts

Introducció: Els problemes socioambientals i la mirada complexa al medi

Àmbit 1: Educació Ambiental/Educació per a la Sostenibilitat i Educació del Consum.

- Corrents en l'educació per a la sostenibilitat, tendències en la innovació y la investigació.
- Complexitat i ambientalització. Formar a professionals amb competències en educació ambiental i ambientalització curricular.
- Enfocaments curriculars de l'educació del consum. Models de formació de professorat en educació del consum.
- Les relacions entre educació econòmica i educació del consum: la ciutadania econòmica.

Àmbit 2: Educació per a la Justícia Social / Educació per al Futur.

- De la ciutadania econòmica a la ciutadania ecosocial: perspectives de justícia ambiental i global en la formació per a la ciutadania.
- El treball a partir de problemes socioambientals: el pensament crític a partir dels conflictes, l'anàlisi de desigualtats i les perspectives feministes i decolonials.
- Literacitat crítica en l'educació ecosocial.
- L'educació per al futur.
- El compromís i la participació ciutadana en les propostes educatives.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Resolució de problemes, pràctiques d'aula, estudi de casos i sortides	94	3,76	

Classes magistrals	36	1,44
Lectura d'articles i fonts documentals	20	0,8

L'activitat formativa es desenvoluparà a partir de les dinàmiques següents:

- Classes magistrals/expositives per part de la persona docent;
- Lectura d'articles i fonts documentals;
- Anàlisi i discussió col·lectiva d'articles i fonts documentals;
- Participació i discussió en sessions amb persones expertes del món professional;
- Pràctiques d'aula: resolució de problemes, casos, exercicis, tutories, etc.
- Sortides al medi propoer
- Altres.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè l'alumnat completi les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
(I) Activitats pràctiques per a abordar l'Àmbit 1: Educació Ambiental/Educació per a la Sostenibilitat i Educació del Consum	30%	0	0	CA66, CA67, KA66, KA67, KA68, SA53, SA54
(G) Treball de cas: identificació, discussió i anàlisi reflexiu sobre problema socioambiental. Disseny d'una acció educativa innovadora favorable a la seva resolució	30%	0	0	CA34, KA67, KA68, SA53
(I) Activitats pràctiques per a abordar l'Àmbit 2: Educació per a la Justícia Social / Educació per al Futur	30%	0	0	CA34, CA66, CA67, KA66, KA67, SA53, SA54
(I) Treball i participació individual	10%	0	0	CA34, CA66, CA67, KA66, KA67, KA68, SA53, SA54

L'avaluació continuada (AC) del Mòdul es desenvolupa al llarg del període de docència i es concreta en una ponderació del 70% per a l'avaluació individual (I) i del 30% per a l'avaluació en grup (G). Aquesta s'articula mitjançant quatre activitats d'avaluació, de tipologies diverses i distribuïdes al llarg del Mòdul, de la manera següent:

- (I) Treball i participació individual (10% de la nota d'AC). Aquesta és una activitat d'avaluació que requereix un treball continuat al llarg del període de docència, a partir de tasques puntuals o d'activitats participatives, amb l'objectiu de reflexionar i/o posar en pràctica el contingut del Mòdul. Les tasques es lliuraran: una setmana després de la sessió que requereixi una tasca pràctica.
- (I) Activitats pràctiques per a abordar l'Àmbit 1: Educació Ambiental/Educació per a la Sostenibilitat i Educació del Consum (30% de la nota d'AC). Aquesta activitat d'avaluació està conformada per un conjunt de pràctiques de tipologia diversa (anàlisi crític d'articles, preparació debats, ...), que es

presentaran a l'inici del Mòdul i es lliuraran vinculades a la sessió de classe on s'hagi treballat el contingut corresponent a l'Àmbit 1. Les tasques es lliuraran: una setmana després de la sessió que requereixi una tasca pràctica.

- (I) Activitats pràctiques per a abordar l'Àmbit 2: Educació per a la Justícia Social / Educació per al Futur (30% de la nota d'AC). Aquesta activitat d'avaluació està conformada per un conjunt de pràctiques de tipologia diversa (anàlisi crític d'articles, preparació debats, ...), que es presentaran a l'inici del Mòdul i es lliuraran vinculades a la sessió de classe on s'hagi treballat el contingut corresponent de l'Àmbit 2. Les tasques es lliuraran: una setmana després de la sessió que requereixi una tasca pràctica.
- (G) Treball de cas: identificació, discussió i anàlisi reflexiu sobre problema socioambiental. Disseny d'una acció educativa innovadora favorable a la seva resolució (30% de la nota d'AC). Aquesta és una activitat d'avaluació que requereix elaborar en grup la identificació, discussió i anàlisi reflexiu d'un problema socioambiental. Amb aquest punt de partida, es demana que el grup dissenyi una acció educativa innovadora favorable a la seva resolució, així com una proposta de recerca en l'àmbit. Aquest treball s'anirà realitzant al llarg del Mòdul, de forma coordinada amb el feedback docent, i es lliurarà en les dates següents: 21/05/2027 (lliurament i presentació de l'esborrany) i 04/06/2027 (lliurament versió final via Campus Virtual)

El Mòdul acull l'opció de l'avaluació única (AU), que es concreta en una ponderació del 100% d'activitat individual.

L'estudiant que opti per aquesta modalitat d'avaluació haurà de lliurar les mateixes activitats que per a l'avaluació continuada i les haurà de defensar en una entrevista individual davant dels docents del Mòdul. Els percentatges de l'avaluació en aquest cas són els següents:

1. Activitats pràctiques per a abordar l'Àmbit 1: Educació Ambiental/Educació per a la Sostenibilitat i Educació del Consum (30% de la nota d'AU).
2. Activitats pràctiques per a abordar l'Àmbit 2: Educació per a la Justícia Social / Educació per al Futur (30% de la nota d'AU).
3. Treball de cas: identificació, discussió i anàlisi reflexiu sobre problema socioambiental. Disseny d'una acció educativa innovadora favorable a la seva resolució (30% de la nota d'AU).
4. Entrevista individual final (10% de la nota d'AU).

Totes les activitats d'AU es lliuraran el 21/05/2027, i l'entrevista individual una setmana després (28/05/2027).

Les característiques i concreció del desenvolupament i lliurament de cadascuna de les activitats d'avaluació s'explicarà a l'inici del Mòdul. Les activitats d'avaluació tindran un retorn/qualificació per part de l'equip docent, en un període no superior a 20 dies hàbils del calendari acadèmic. L'estudiantat que vulgui revisar la nota podrà fer-ho en una tutoria específica d'avaluació i revisió fixada prèviament per l'equip docent.

Els requisits i criteris que s'exigeixen per a poder superar l'avaluació continuada i l'avaluació única són els següents:

- L'alumnat ha d'haver aprovat cadascuna de les 4 activitats d'avaluació (passat el procés de recuperació, si s'escau), amb una nota mínima de 5, perquè es faci la mitjana de la nota de les activitats i s'obtingui la qualificació final.
- L'alumnat ha d'haver assistit a un mínim d'un 80% de les sessions de l'assignatura. En cas de no complir amb aquest requisit d'assistència, es considerarà no presentat. Els justificants que es presentin en cas d'absència, serveixen únicament per explicar l'absència, en cap cas són un eximent de la presència.
- L'alumnat ha de mostrar una bona competència comunicativa general, tant oralment com per escrit, i un bon domini de la llengua vehicular que consta a la guia docent. En totes les activitats (individuals i en grup) es tindrà en compte, doncs, la correcció lingüística, la redacció i els aspectes formals de

presentació. L'alumnat ha de ser capaç d'expressar-se amb fluïdesa i correcció i ha de mostrar un alt grau de comprensió dels textos acadèmics. Una activitat pot ser retornada (no avaluada) o suspesa si el professor/a considera que no compleix aquests requisits.

- L'alumnat ha complert amb els criteris de transparència amb relació a l'ús de la IA*.
- L'alumnat no ha infringit la normativa en matèria de còpia o plagí**.

Tenint en compte la normativa acadèmica de la UAB, per poder accedir al procés de recuperació de l'avaluació que contempla l'assignatura, s'exigeixen els criteris següents:

- Totes les activitats d'avaluació de l'assignatura són recuperables, sempre i quan l'alumnat hagi estat avaluat prèviament de l'activitat d'avaluació a recuperar.
- No obstant això, per accedir al procés de recuperació cal tenir una qualificació mínima en la mitjana de l'assignatura de 3,5. En cas que no sigui així no es podrà optar a la recuperació i l'assignatura quedarà suspesa automàticament amb una qualificació final de 3,5.
- L'alumnat ha d'haver complert els criteris exigits per a l'Avaluació del Mòdul.

La nota màxima a la qual es pot optar en el procés de recuperació és d'un 5 sobre 10, a l'activitat per la qual s'estigui recuperant. Aquesta nota farà mitjana amb la resta de notes de les activitats d'avaluació.

- La recuperació del procés d'Avaluació Continuada i Única està prevista en les següents dates:
18/juny/2027

NO AVALUABLE. Es considerarà com a no avaluable aquell alumnat que no compleixi el requisit d'assistència i que no hagi pogut aportar prou evidències d'avaluació (ha presentant un mínim de dues tercers parts de les activitats d'avaluació demanades). En aquest cas no es podrà optar al procés de recuperació.

PROVA DE SÍNTESI: El Mòdul no admet Prova de síntesi, per a l'alumnat que es matricula per segona vegada a l'assignatura.

** En aquesta assignatura es permet un ús restringit de la Intel·ligència Artificial generativa (IAg). Es permet l'ús de tecnologies d'intel·ligència artificial (IA) exclusivament en tasques de suport com la cerca bibliogràfica o determinada informació, la correcció de textos o traduccions. L'estudiant haurà d'identificar clarament quines parts han estat generades amb aquesta tecnologia, especificar les eines emprades i incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han influït en el procés i el resultat final de l'activitat. La no transparència de l'ús de la IA en aquestes activitats avaluable es considerarà falta d'honestedat acadèmica i pot comportar una penalització parcial o total en la nota de l'activitat, o sancions majors en casos de gravetat.*

*** D'acord amb la normativa acadèmica de la UAB, la copia o plagí en qualsevol tipus d'activitat d'avaluació constitueixen un delictes, i es penalitzarà amb un 0 com a nota de l'assignatura perdent la possibilitat de recuperar-la, tant si és un treball individual com en grup (en aquest cas, tots els membres del grup tindran un 0). Si durant la realització d'un treball individual a classe, el professor/a considera que un alumne/a està intentant copiar o se li descobreix algun tipus de document o dispositiu no autoritzat pel professorat, es qualificarà el mateix amb un 0, sense opció de recuperació i, per tant, tindrà suspesa l'assignatura. Es considerarà que un treball, activitat o examen està "copiat" quan reproduceix tot o una part significativa del treball d'un/a altre/a company/a. Es considerarà que un treball o activitat està "plagiat" quan es presenta com a propi una part d'un text d'un autor sense citar les fonts, independentment que les fonts originàries siguin en paper o en format digital.*

Bibliografia

Bibliografia de l'Àmbit 1: Educació Ambiental/Educació per a la Sostenibilitat i Educació del Consum.

Bianchi, G., Pisiotis, U., & Cabrera Giráldez, M. (2022). *GreenComp: The European sustainability competence framework* (M. Bacigalupo & Y. Punie, Eds.). Publications Office of the European Union.

<https://doi.org/10.2760/13286>

Bonil, J., Calafell, G., Granados, J., Junyent, M., & Tarín, R. M. (2012). Un modelo formativo para avanzar en la ambientalización curricular. *Profesorado: Revista de Currículum y Formación del Profesorado*, 16(2), 145-163.

Bonil, J., Junyent, M., & Pujol, R. M. (2010). Educación para la sostenibilidad desde la perspectiva de la complejidad. *Revista Eureka sobre Enseñanza y Divulgación de las Ciencias*, 7, 198-215.

Calafell, G., Banqué, N., & Vicianá, S. (2021). ¿Cuál es el valor de la energía que consumimos? Una propuesta educativa para trabajar el consumo de energía en niños y niñas de 10 a 12 años. En J. Estrada Aguilar, C. Inaipil Zúñiga, F. Marín Isamit, & T. Peire Fernández (Coords.), *Educación ambiental para un planeta sostenible: Propuestas didácticas* (pp. 107-120). Octaedro.

Calafell, G., Banqué, N., & Vicianá, S. (2019). Purchase and use of new technologies among young people: Guidelines for sustainable consumption education. *Sustainability*, 11(6), 1541.

<https://doi.org/10.3390/su11061541>

Calafell, G., & Banqué, N. (2017). Caracterización de las concepciones de complejidad de un grupo de investigadores de la educación ambiental. *Enseñanza de las Ciencias: Revista de Investigación y Experiencias Didácticas*, 35(1), 53-69.

Cebrián, G., Corres, A., Junyent, M. & Monterde, N. (Eds.). (2024). *Escuelas por el clima: Actividades para trabajar los ODS y las competencias en sostenibilidad en Educación Primaria*. Editorial Octaedro.

Cebrián, G., & Junyent, M. (2014). Competencias profesionales en Educación para la Sostenibilidad: Un estudio exploratorio de la visión de futuros maestros. *Enseñanza de las Ciencias*, 32(1), 29-49.

García, R. M., Junyent, M., & Fonolleda, M. (2017). How to assess professional competencies in Education for Sustainability? An approach from a perspective of complexity. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 18(5), 772-797. <https://doi.org/10.1108/IJSHE-03-2016-0055>

Hicks, D. (2002). *Lessons for the future: The missing dimension in education*. Routledge.

Innerarity, D. (2010). *Incertesa i creativitat: Educar per a la societat del coneixement* (Debats d'Educació, 18). Fundació Jaume Bofill.

Innerarity, D. (2011). *La democracia del conocimiento: Por una sociedad inteligente*. Paidós.

Junyent, M. (2007). The ACES network: Greening the curriculum of higher education. En *Good practices in education for sustainable development: Teacher education institutions* (pp. 29-34). UNESCO.

Junyent, M., & Geli, A. M. (2008). Education for sustainability in university studies: A model for reorienting curriculum. *British Educational Research Journal*, 34(6), 763-783.

Mulà, I., Cebrián, G., & Junyent, M. (2022). Lessons learned and future research directions in educating for sustainability competencies. En P. Vare, N. Lausset, & M. Rieckmann (Eds.), *Competences in education for sustainable development* (pp. 185-194). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-91055-6_22

Sauvé, L. (1999). Environmental education between modernity and postmodernity. *Canadian Journal of Environmental Education*, 4, 9-35.

Sauvé, L. (2004). Una cartografia de corrientes en educación ambiental. En M. Sato & I. Carvalho (Orgs.), *A pesquisa em educação ambiental: Cartografias de uma identidade narrativa em formação* (pp. 17-44). Artmed.

Sass, W., De Maeyer, S., Boeve-de Pauw, J. i Van Petegem, P. (2024). Effectiveness of education for

sustainability: the importance of an action-oriented approach. *Environmental Education Research*, 30(4), 479-498. <https://doi.org/10.1080/13504622.2023.2229543>

Tilbury, D., & Wortman, D. (2004). *Engaging people in sustainability*. Commission on Education and Communication, IUCN.

United Nations Economic Commission for Europe. (2012). *Learning for the future: Competences in education for sustainable development*.

Vesterinen, M. i Ratinen, I. (2024). Sustainability competences in primary school education: a systematic literature review. *Environmental Education Research*, 30(1), 56-67. <https://doi.org/10.1080/13504622.2023.2170984>

Vesterinen, M. (2024). Sustainability competences in environmental education: research on guidebooks for teachers at Finnish primary schools. *Cogent Education*, 11(1). <https://doi.org/10.1080/2331186X.2023.2286120>

Bibliografia de l'Àmbit 2: Educació per a la Justícia Social / Educació per al Futur.

Anguera, C., & Santisteban, A. (2012). El concepto de futuro en la enseñanza de las Ciencias Sociales y su influencia en la participación democrática. En N. De Alba, F. García, & A. Santisteban (Eds.), *Educación para la participación ciudadana en la enseñanza de las Ciencias Sociales* (Vol. 1, pp. 391-400). Díada/AUPDCS.

Anguera, C., & Santisteban, A. (2016). Images of the future: Perspectives of students from Barcelona. *Journal of Futures Studies*, 21(1), 1-18.

Duque, N., González-Valencia, G., & Santisteban, A. (2023). What do you think about the future? Students' imaginaries in Colombian post-conflict. *Journal of Futures Studies*, 27(4), 13-27. <https://jfsdigital.org/wp-content/uploads/2023/06/2.pdf>

Hicks, D. (2004). Teaching for tomorrow: How can futures studies contribute to peace education? *Journal of Peace Education*, 1(2), 165-178. <https://doi.org/10.1080/1740020042000253721>

Barbeito Thonon, C., Massip Sabater, M., Bartolomé, S., González-Monfort, N., & Santisteban, A. (2020). *Decàleg de criteris de justícia global per a la valoració i l'elaboració de materials curriculars de ciències socials*. GREDICS-Escola de Cultura de Pau. https://ddd.uab.cat/pub/lilibres/2020/220972/deccrijus_a2020.pdf

Massip, M., & Espinet, M. (2024). Delearning capitalism: Is degrowth a decolonial perspective in social science education? *Journal of Social Science Education*, 23(4). <https://doi.org/10.11576/jsse-7127>

Miller, S. L., & VanFossen, P. J. (2008). Recent research on the teaching and learning of pre-collegiate economics. En L. S. Levstik & C. A. Tyson (Eds.), *Handbook of research in social studies education* (pp. 284-306). Routledge.

Pagès, J., & González, N. (2010). ¿Por qué enseñar y qué enseñar de la crisis económica actual en primaria y secundaria? *Cuadernos de Pedagogía*, (405), 52-56.

Pagès, J., & Santisteban, A. (Coords.). (2011). *Les qüestions socialment vives i l'ensenyament de les ciències socials*. Servei de Publicacions de la UAB. <https://ddd.uab.cat/record/197111>

Sant, E., Davies, I., Pashby, K., & Shultz, L. (2018). *Global citizenship education: A critical introduction to key concepts and debates*. Bloomsbury.

Santisteban, A., González-Valencia, G., & Sant, E. (2022). Educación para el futuro: Prospectiva para la sostenibilidad y la justicia social. *Comunicar*, 30(73). <https://www.revistacomunicar.com/pdf/73/presentacion-es.pdf>

Santisteban, A., & Anguera, C. (2013). Las imágenes del futuro en los medios de comunicación y su influencia en la enseñanza de las ciencias sociales. En J. J. Díaz Matarranz, A. Santisteban, & A. Cascajero (Eds.),

Medios de comunicación y pensamiento crítico: Nuevas formas de interacción social (pp. 253-267).
Universidad de Alcalá/AUPDCS.

Tosar, B., Santisteban, A., & Pagès, J. (Eds.). (2018). *Què està passant al món? Què estem ensenyant? Per a un ensenyament de les ciències socials centrat en els problemes, la justícia social i la ciutadania global*. GREDICS/Universitat Autònoma de Barcelona.

https://ddd.uab.cat/pub/lilibres/2018/195423/Que_esta_passant_al_mon_que_estem_ensenyant-2018.pdf

Programari

No hi ha un programari específic

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre.
A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través d'aquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Tipus de docència	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(TEm) Teoria (màster)	1	Català	segon quadrimestre	tarda